

Eligiusz Małolepszy

dr hab., prof. UJD, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
ORCID: 0000-0003-2373-6048

Teresa Drozdek-Małolepsza

dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
ORCID: 0000-0002-0482-9655

Przysposobienie wojskowe w województwie wołyńskim w latach 1921–1939

Wprowadzenie

Celem artykułu jest przedstawienie działalności na polu przysposobienia wojskowego w województwie wołyńskim w latach 1921–1939, które leżało w środkowo-wschodniej części II Rzeczypospolitej. Jego wschodnia granica stanowiła granicę państwa ze Związkiem Radzieckim, północna – z województwem poleskim, południowa – z województwami tarnopolskim i lwowskim, a zachodnia z województwem lubelskim. Województwo należało do jednego z dwóch województw, oprócz poleskiego, w którym był najmniejszy procentowo udział społeczności polskiej stanowiącej 16,6% (346 600 mieszkańców)¹. Województwo wołyńskie zamieszkiwała także społeczność ukraińska (68,4% – 1 426 900 mieszkańców), żydowska (9,9% – 205 500), niemiecka (2,3% – 46 900), czeska (1,5% – 31 000) i rosyjska (1,1% – 23 400). Większość społeczeństwa mieszkała w środowiskach wiejskich; ludność miejska stanowiła zaledwie 13%. Miasta były zamieszkiwane głównie przez

¹ Informacje według spisu ludności z 1931 r., zob. w: *Polska 1918–1988*, red. L. Gradowski, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 1989, s. 16.

osoby narodowości polskiej i żydowskiej, natomiast społeczność ukraińska w znaczącej liczbie mieszkała na wsi.

Na obszarze województwa wołyńskiego prowadzono działalność m.in. w zakresie przysposobienia wojskowego, jednak brak jest opracowania syntetycznego podejmującego to zagadnienie. Podczas kwerendy źródeł wykorzystano materiały: archiwalne, prasowe oraz literaturę przedmiotu. Szczególnie interesujące źródła pochodziły z Archiwum Państwowego Obwodu Wołyńskiego w Łucku oraz prasy regionalnej z okresu międzywojennego.

Struktury organizacyjne przysposobienia wojskowego

Ważną rolę w organizacji i rozwoju przysposobienia wojskowego w społeczeństwie na Wołyniu odgrywała działalność jednostek wojskowych. I wiceminister spraw wojskowych gen. dyw. Daniel Konarzewski zatwierdził w dniu 5 września 1929 r. Podział terytorialny organizacji pracy przysposobienia wojskowego². Na terenie województwa wołyńskiego nadzór nad realizacją przysposobienia wojskowego – w zakresie II Dowództwa Okręgów Korpusów (DOK) w Lublinie – pełniły trzy duże jednostki wojskowe: 3 Dywizja Piechoty stacjonująca w Zamościu, 13 Dywizja Piechoty stacjonująca w Równem i 27 Dywizja Piechoty stacjonująca w Kowlu. Obsadę poszczególnych obwodów złożonych z powiatów:

- chełmskiego, krasnostawskiego (oba w województwie lubelskim) i lubomelskiego stanowiła kadra wojskowa 7 Pułku Piechoty Legionów;
- dubieńskiego i krzemienieckiego – kadra wojskowa 43 Pułku Strzelców Kresowych w Dubnie;
- kostopolskiego, rówieńskiego i zdołbunowskiego – kadra wojskowa 44 Pułku Strzelców Kresowych w Równem;
- włodzimierskiego i hrubieszowskiego (województwo lubelskie) – kadra wojskowa 23 Pułku Piechoty we Włodzimierzu Wołyńskim;
- horochowskiego i łuckiego – kadra wojskowa 24 Pułku Piechoty w Łucku;
- kowelskiego, koszyrskiego (województwo poleskie) i sarnieńskiego³ – kadra wojskowa 50 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych w Kowlu⁴.

Jak pisze Leonard Szymański: „(...) W kwietniu 1928 r. powołano w każdym Dowództwie Okręgów Korpusów Okręgowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego podporządkowany PUWFIPW, a w Korpusie Ochrony Pogranicza – Inspektorat Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (...)”⁵. Już w lutym 1927 r. DOK wydały „wytyczne pracy dla Komitetów

² Archiwum Państwowe w Krakowie (APK), Urząd Wojewódzki Krakowski (UWK), sygn. 124, podział terytorialny organizacji pracy przysposobienia wojskowego z dnia 5.09.1929 r., b. p.

³ Powiat sarnieński w dniu 19 lutego 1921 r. wszedł w skład nowo utworzonego województwa poleskiego II Rzeczypospolitej. W 1930 r. został przyłączony do województwa wołyńskiego.

⁴ APK, UWK, sygn. 124, podział terytorialny organizacji pracy przysposobienia wojskowego z dnia 5.09.1929 r., b. p.; zob. też: J. Wojtyca, *Przysposobienie wojskowe w odrodzonej Polsce do roku 1926*, Wyd. Naukowe AP, Kraków 2001, s. 94–98.

⁵ L. Szymański, *Kultura fizyczna w polityce II Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo AWF, Wrocław 1995, s. 28.

Powiatowych Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego”⁶, według których „praca przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego będzie miała za zadanie wyrobienie tęgich fizycznie i silnych moralnie i duchowo obywateli, którzy w czasie pokoju będą z pożytkiem pracować dla Ojczyzny, a w czasie wojny potrafią skutecznie ją bronić”⁷.

Ważną rolę w działaniach na rzecz przysposobienia wojskowego na Wołyniu odgrywały struktury organizacyjne. 8 lutego 1924 r. odbyło się w Łucku posiedzenie Powiatowej Rady Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (PRWFIPW)⁸. Spotkanie prowadził prezes ppłk Aleksander Teleżyński. Kolejne posiedzenia PRWFIPW odbyły się w dniach 6 i 12 marca 1924 r. w budynku Banku Kredytowego⁹. Podczas zebrań omówiono sprawy organizacyjne, dotyczące m.in. skoordynowania działalności na terenie powiatu łuckiego Towarzystwa Gimnastycznego (TG) „Sokół”, Związku Strzeleckiego (ZS), Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP) i Związku Oficerów Rezerwy; przygotowano plan akcji propagowania aktywności fizycznej wśród społeczeństwa oraz wybrano zarząd. W jego skład weszli: ppłk Teleżyński (prezes), F. Miłaszewski (wiceprezes), M. Grzybowski (sekretarz), Władysław Sulewski (skarbnik), A. Staniewicz (referent kulturalno-oświatowy)¹⁰.

Czynnikami istotnym dla rozwoju przysposobienia wojskowego w województwie wołyńskim była działalność administracyjnych struktur Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (PUWFIPW), który został utworzony 28 stycznia 1927 r. PUWFIPW stał się naczelnym organem państwowym, kierującym wychowaniem fizycznym, sportem i przysposobieniem wojskowym w Polsce¹¹. PUWFIPW posiadał swoje odpowiedniki na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Z tymczasowej instrukcji w sprawie wojewódzkich i powiatowych Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (KWFiPW) wynikało, że zakres działania Powiatowych KWFiPW był następujący:

[...] współpraca z miejscowymi władzami państwowymi w zakresie uzyskania poparcia i ułatwień dla miejscowych organizacyj W.F. i P.W. i sportowych; współdziałanie ze związkami komunalnymi celem otrzymania pomocy dla potrzeb miejscowego ruchu W.F. i P.W. i sportowego; współpraca z miejscowymi stowarzyszeniami W.F. i P.W. i sportowymi, celem ustalenia ogólnych miejscowych potrzeb w zakresie wychowania fizycznego i przysp. wojsk. i sportu, oraz planu realizacji; podejmowanie działalności na rzecz wych. fiz., przysp. wojsk. i sportu [...]¹².

⁶ Archiwum Państwowe w Kielcach (APKiel.), Starostwo Powiatowe Kieleckie I (SPK), sygn. 2230, pismo DOK nr X z 10.02.1927 r., b. p.

⁷ *Ibidem*.

⁸ „Życie Wołyńskie” 1924, nr 2, s. 11.

⁹ „Życie Wołyńskie” 1924, nr 6, s. 10.

¹⁰ *Ibidem*; 1924, nr 7, s. 11.

¹¹ E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, D. Bakota, *Zarys działalności administracyjnych struktur Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w województwie wołyńskim (1927–1939)*, [w:] *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce i w Europie (w okresie XIX–XX wieku)*, red. E. Małolepszy, J. Kosiewicz, N. Organista, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, Częstochowa 2018, s. 90, <http://dx.doi.org/10.16926/zndkftpe2018.06>.

¹² „Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”” 1927, nr 21, s. 8.

Na obszarze województwa wołyńskiego działalność w zakresie przysposobienia wojskowego prowadziły: Wołyński Wojewódzki KWFiPW, miejskie KWFiPW (m.in. w Kowlu, Krzemieńcu, Łucku oraz w Równem), powiatowe KWFiPW (w 11 powiatach województwa wołyńskiego) oraz gminne KWFiPW. W strukturze komitetów wyodrębniono sekcje: wojskowo-sportową, gospodarczo-finansową, propagandy oraz przysposobienia wojskowego kobiet (PWK)¹³.

Powiatowe i miejskie KWFiPW wspierały działalność oddziałów Przysposobienia Wojskowego (PW). Według stanu na styczeń 1929 r. na terenie PKWFiPW w Horochowie działało 17 oddziałów PW, w tym: 5 ZS, 1 straż pożarnej, 2 hufce szkolne, 5 niestowarzyszonych oddziałów PW i 4 koła Związku Młodzieży Wiejskiej. W zakresie „odnoszenia się” społeczeństwa powiatu do prac organizacji Wychowania Fizycznego (WF) i PW, przewodniczący PKWFiPW w Horochowie, Z. Bobiński (starosta horochowski) w sprawozdaniu pisał:

ludność tutejszego powiatu mało uświadomiona pod względem idei pracy PW i WF, stąd też zachowuje się biernie w stosunku do tej pracy. Praca PW i WF (...) prowadzona jest dotychczas wyłącznie w ośrodkach większych skupień ludności narodowości polskiej – praca wf kontynuowana jest jedynie w szkołach powszechnych oraz w tych organizacjach, w których młodzież nie odpowiada wiekiem do prac PW. Celem propagandy oraz większego zainteresowania się pracą PW i WF, tak młodzieży, jak i społeczeństwa narodowości polskiej – Powiatowy Komitet urządził w roku 1928, 3 obchody uroczystości, imienin Marszałka Piłsudskiego, Święta 3 maja i Święta PW – połączone z centralizacją oddziałów PW i WF w Horochowie oraz z zawodami marszowymi i lekkoatletycznymi o nagrody¹⁴.

W powiecie dubieńskim, na przełomie 1928 i 1929 r. było zorganizowanych 11 drużyn PW, 9 – ZS oraz 14 – osadników wojskowych. Systematycznie w działalności WF i PW uczestniczyło 511 osób, w tym: 79 członków ćwiczących na poziomie I stopnia PW; 119 członków na poziomie II stopnia PW; 291 rezerwistów; 22 uczniów Hufca Szkolnego (II stopień PW). W styczniu 1929 r. zorganizowano 2 oddziały PWK: przy Szkole Zawodowej (działającej przy Klasztorze SSOB – 24 uczennice) i przy Gimnazjum Państwowym w Dubnie (14 uczennic), oraz jeden przy ZS w Radziwiłowie (22 strzelczynie). Według starosty powiatowego Adama Kańskiego zrozumienie społeczności powiatu dla spraw PW i WF było niewystarczające¹⁵. W tym samym okresie na terenie powiatu kostopolskiego prowadziło działalność 5 oddziałów PW, 16 stowarzyszeń należących do PW oraz 1 hufiec szkolny, w których ćwiczyło: 334 osoby oraz 74 osadników wojskowych¹⁶. W powiecie tym społeczeństwo narodowości polskiej i mniejszości narodowych było pozytywnie ustosunkowane do działań WF i PW. W sprawozdaniu przewodniczący PKWFiPW w Kostopolu Z. Bieniewski pisze:

¹³ Державний архів Волинської області, фонд 46, Волинське воєводське управління м. Луцьк Волинського воєводства, справа 267, s. 3.

¹⁴ *Ibidem*, pismo do Wołyńskiego Wojewódzkiego Komitetu WF i PW w Łucku, s. 4–5.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, s. 7.

Ludność polska odnosi się do sprawy pw zupełnie dobrze, również dość pokaźny jest procent mniejszości narodowych, którzy odnoszą się również całkiem dobrze do sprawy pw, jak i wf. Dobrą propagandą są urządzone dość często przez Komitet zawody sportowe, gdzie zwycięzcy otrzymują nagrody, względnie w inny sposób są wyróżniani¹⁷.

Z inicjatywy PKWFIPW w Krzemieńcu w roku szkoleniowym 1928/1929 realizowano inwestycje budowy boiska sportowego i sali gimnastycznej. W powiecie krzemienieckim istniało 40 oddziałów PW z 1082 ćwiczącymi, w tym: 7 hufców szkolnych (wśród nich 6 hufców piechoty, 1 hufiec konny) I stopnia PW (307 członków); 2 hufce szkolne (piechoty) II stopnia PW (79); młodzież przedpoborowa licząca 7 oddziałów – 5 oddziałów I stopnia PW (114), 2 oddziały II stopnia PW (21); 23 oddziały szeregowych rezerwy Związku Osadników Wojskowych (508) i hufiec szkolny dziewcząt przy Gimnazjum Samorządowym (53)¹⁸. Hufce PW prowadziły działalność w innych powiatach, np. w powiecie lubomelskim zorganizowano (na przełomie 1928 i 1929 r.) 9 oddziałów PW (4 oddziały ZS, 4 oddziały Straży Ogniowej i 1 niestowarzyszony oddział PW), które liczyły 179 członków. W działalności PW funkcjonowało 6 hufców szkolnych męskich i 3 hufce szkolne żeńskie, 17 oddziałów PW i 1 oddział PWK, które liczyły 670 osób¹⁹.

Infrastruktura i kształcenie kadr przysposobienia wojskowego

Oprócz uwarunkowań organizacyjnych ważną rolę w rozwoju aktywności fizycznej oraz przysposobienia wojskowego odgrywała rozbudowa infrastruktury oraz kształcenie kadr dla potrzeb oddziałów PW oraz aktywności fizycznej społeczeństwa Wołynia. Dzięki staraniom działaczy Kolejowego Przysposobienia Wojskowego (KPW) w Równem 14 maja 1933 r. nastąpiło uroczyste otwarcie nowych obiektów sportowych: strzelnicy małokalibrowej i boiska sportowego²⁰. W tym samym dniu, dzięki inicjatywie pracowników kolei, oddano do użytku boisko sportowe w Kowlu. W uroczystości uczestniczyli m.in. Juliusz Drapella, dowódca 27 Dywizji Piechoty, Józef Liwacz – dowódca 50 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych i starosta kowelski Zygmunt Kubicki. Program prac PKWFIPW w Krzemieńcu na rok 1937 przewidywał m.in.: przeszkolenie junaków PW na obozie w Rackim Borze i obóz wędrowny wychowania obywatelskiego we współpracy z Korpusem Ochrony Pogranicza (KOP). W dziale inwestycyjnym przewidziano: dalszą rozbudowę boiska sportowego PKWFIPW (bieżnia, skocznia w dal i wzwyż, rzutnia do rzutu dyskiem i pchnięcia kulą); rozpoczęcie budowy strzelnicy z szatnią i natryskami w Krzemieńcu; dokończenie

¹⁷ *Ibidem*, pismo PKWFIPW w Kostopolu do Urzędu Wojewódzkiego w Łucku, s. 7.

¹⁸ E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, D. Bakota, *op. cit.*, s. 98; zob. też: E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, *Sport in the county of Kremenets in the light of „Życie Krzemienieckie” magazine (1932–1939)*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2019, t. 2, nr 3, s. 39–58, <http://dx.doi.org/10.16926/sit.2019.02.22>.

¹⁹ E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza, D. Bakota, *op. cit.*, s. 99–100.

²⁰ „Wołyń” 1933, nr 21, s. 7.

budowy boiska sportowego w Białozórcie oraz budowę boiska w Kołodnie i Wiśniowcu; budowę strzelnic w Kołodnie i Wyszogródku oraz dokończenie budowy strzelnic w Białozórcie i Katerbergu²¹.

Działający w ramach DOK nr II Okręgowy Urząd WF i PW był organizatorem szeregu różnych kursów wychowania fizycznego i sportu, m.in. od 11 lutego 1935 r. miały się odbyć kursy: instruktorski i przodowników dla kadry kontraktowej PW w Tomaszowie Lubelskim oraz kurs wstępny dla członkiń organizacji WF i PW w Lublinie²². Na kurs żeński zostały powołane (z województwa wołyńskiego): Wanda Grabowska (ZS Uściług, powiat włodzimierski); Artymankówna (ZS Równe) i Władysława Bilewiczówna (Związek Straży Pożarnych Równe, powiat rówieński). W dniach od 1 do 13 kwietnia 1935 r. w Okręgowym Ośrodku WF w Lublinie miał zostać przeprowadzony dwutygodniowy kurs wstępny ćwiczeń cielesnych dla członkiń organizacji WF i PW z terenu województw: lubelskiego i wołyńskiego²³. Z województwa wołyńskiego do odbycia kursu zostały wyznaczone: Wanda Dąbrowiczówna (ZS Uściług), Waleria Wawrzyńska (lub Zofia Downerówna, ZS Otyka), Stanisława Dobrowolska (ZS Równe), Klementyna Hoffmanówna (Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej – KSMŻ Krzemieniec) i Jadwiga Romanowska (KSMŻ Łuck). Ponadto, do uczestniczek kursu miały dołączyć 3 kobiety wyznaczone przez Związek Straży Pożarnych z Okręgu Wołyńskiego.

Aktywność fizyczna (musztra, gry sportowe – piłka siatkowa, szkolenie strzeleckie, gimnastyka) znajdowała się w programie kursów pożarnictwa dla naczelników ochotniczych straży pożarnych. Od 24 maja do 3 czerwca 1930 r. odbył się w Kowlu 10-dniowy kurs pożarnictwa dla grupy 40 naczelników ochotniczych straży pożarnych z terenu powiatów: kowelskiego, łuckiego i włodzimierskiego²⁴. Kierownikiem i głównym organizatorem kursu był instruktor pożarnictwa na powiat łucki – Bolesław Gronowski.

Z inicjatywy Komitetów WF i PW w II połowie lat 20. oraz w latach 30. XX w. organizowano Święta WF i PW. Ogólnowołyńskie Święto WF i PW przeprowadzono z inicjatywy Wojewódzkiego Wołyńskiego KWFiPW w dniu 2 października 1932 r. w Kiwercach. Na uroczystość przybyło kilka tysięcy członków PW i KPW z całego Wołynia oraz wicewojewoda wołyński Józef Śleszyński i ks. biskup Stefan Walczykiewicz. Na program złożyły się: msza święta przeprowadzona na boisku sportowym w Kiwercach; defilada wołyńskich oddziałów PW i KPW, straży ogniowej oraz innych organizacji; poświęcenie przez ks. Prałata Józefa Muraszko boiska sportowego w Kiwercach (oddanego do użytku) oraz strzelnicy im. inż. Karola Neymana; zawody sportowe; pokaz „walki gazowej”; konkurs orkiestr PW i akademie. W rywalizacji drużynowej nagrody w postaci Pucharu Przechodniego zdobyły drużyny KPW i PW w Kowlu i Kiwercach²⁵.

We wsi Podhajce (powiat łucki) 30 lipca 1933 r. również odbyło się Święto WF i PW. W ramach imprezy 200 uczestników, głównie członków Ochotniczych Straży

²¹ *Ibidem*, s. 8.

²² Archiwum Państwowe w Lublinie (APL), Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego w Hrubieszowie (PKWFiPWH), sygn. 5, s. 126.

²³ *Ibidem*, s. 144–145.

²⁴ „Ziemia Wołyńska” 1930, nr 26, s. 3.

²⁵ „Ziemia Wołyńska” 1932, nr 41, s. 4.

Pożarnych (OSP) i ZS, przystąpiło do prób na Państwową Odznakę Sportową (POS)²⁶. W ramach Święta przeprowadzono strażackie próby sprawnościowe, w których najlepsi okazali się strażacy z Teremna. Święta WF i PW organizowały również Gminne Komitety WF i PW w Poddębcach i Połonce.

W powiecie krzemienieckim aktywność wykazywały Gminne Komitety WF i PW, m.in. w Szumsku w 1936 r. zostało zorganizowane Święto WF i PW z inicjatywy miejscowego Komitetu²⁷. W imprezie uczestniczyły drużyny ZS, Związku Rezerwistów oraz OSP. Przeprowadzono zawody strzeleckie „Dziesięć strzałów ku chwale Ojczyzny”.

Organizacje i towarzystwa działające na polu przysposobienia wojskowego

Przysposobienie wojskowe realizowały organizacje oraz towarzystwa młodzieżowe i społeczne. Harcerki Hufca Kostopolskiego odbyły w dniach 23 czerwca – 8 lipca 1939 r. obóz w Wólce Hołowińskiej k/Janowej Doliny. Wzięło w nim udział 39 uczestniczek, wśród których 18 pochodziło z Kostopola, 14 z Janowej Doliny, 4 z Małyńska, a 3 z Annowola. Komendantką obozu była Zofia Kuncewiczowa (hufcowa). Program obejmował wychowanie harcerskie dziewcząt w oparciu o prace obozowe, przygotowanie do obrony kraju, pracę dla innych, ćwiczenia, gry krajoznawcze i polowe oraz wychowanie fizyczne²⁸.

Obok ZHP działalność na polu przysposobienia wojskowego prowadziło KPW. 24 lutego 1929 r. odbyło się zebranie organizacyjne KPW w Łucku²⁹. W jego trakcie odbyły się wybory zarządu, do którego zostali powołani: Stanisław Miłkowski (prezes), Stanisław Kozera (sekretarz), Antoni Bożek (skarbnik), Kazimierz Kawecki, Franciszek Paluch, Aleksander Walczyk (członkowie). W skład komisji rewizyjnej weszli: Jan Cegła, Władysław Jaworski i Andrzej Krawczyk.

W strukturze Poczтового Przysposobienia Wojskowego (PPW) oddziały z terenu województwa wołyńskiego wchodziły w skład okręgu II (Lublin). 10 maja 1931 r. odbyło się posiedzenie organizacyjne koła WF i PW pracowników przedsiębiorstwa „Poczta Polska, Telegraf i Telefon” w Kowlu na czele którego stanął Michał Górski – naczelnik Urzędu Poczтового Kowel I³⁰. Wyszkozenie powierzono por. Jachimowiczowi. W tym samym dniu podobne zebranie wśród pracowników odbyło się w Łucku³¹. W skład zarządu łuckiego koła WF i PW weszli: Wincenty Gientkowski (naczelnik Urzędu Poczтового Łuck I), Stanisław Chłopek (zastępca naczelnika), Lech Chrzanowski, Maciej Bucior, Wanda Saranowiczówna i Jan Dragan. Spośród członków koła wybrano delegata na Zjazd Okręgowy do Lublina. Jak czytamy na łamach czasopisma „Ziemia Wołyńska”: „Pośród licznego grona pracowników pocz-

²⁶ „Wołyń” 1933, nr 32, s. 8.

²⁷ „Życie Krzemienieckie” 1936, nr 7, s. 300.

²⁸ „Życie Kostopolskie” 1939, nr 8, s. 137.

²⁹ „Ziemia Wołyńska” 1929, nr 10, s. 5.

³⁰ „Ziemia Wołyńska” 1931, nr 20, s. 7.

³¹ „Ziemia Wołyńska”, 1931, nr 21, s. 7.

towych, obecnie nie ma nikogo, który by nie należał do organizacji PW i WF³². Działania te spowodowały powołanie na Wołyniu PPW. 27 października 1931 r. przy kole PPW Łuck I rozpoczął się cykl wykładów z dziedziny obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej³³. Instruktorem na kursie był Stanisław Kasperek.

Wyróżniającą się jednostką w pracy Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej (LOPP) na Wołyniu był Obwód Powiatowy LOPP w Krzemieńcu. Według stanu na dzień 1 stycznia 1937 r. liczył on ponad 2000 członków rzeczywistych i popierających oraz 380 członków młodzieży szkolnej. Na jego terenie działalność prowadziły 24 koła. Jednym z nich były Łanowce. Prezesem koła był Lutwak, a wiceprezesem Stadnicki. W zakresie finansowym wpływy obwodu w 1936 r. wynosiły ponad 20 tys. zł, na które złożyły się m.in. składki członkowskie, „ofiary” społeczeństwa, dochody z organizacji Tygodnia LOPP. W odniesieniu do działalności w 1936 r., członkowie Obwodu Powiatowego LOPP wygłosili 27 odczytów w różnych miejscowościach powiatu, 12 wykładów i pogadek w szkołach, 10 pokazów filmowych oraz wystawę modeli latających³⁴. Sieć organizacyjna LOPP na Wołyniu w 1937 r. obejmowała 13 obwodów powiatowych i równorzędnych oraz ok. 275 kół miejscowych i szkolnych. Według stanu na 31 grudnia 1937 r. liczba członków wynosiła ok. 40 tys. W 1938 r. odbyły się wybory uzupełniające do zarządu okręgu LOPP, w skład którego weszli: Artur Ajlanda, Franciszek Langert i Antoni Zabielski³⁵. Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: Feliks Dubrawski, Witold Niedziałkowski i Jan Nider.

Współzawodnictwo w dziedzinach przysposobienia wojskowego

Wśród członków organizacji PW popularną dyscypliną było strzelectwo. Obwodowe zawody strzeleckie organizacji PW zostały przeprowadzone w Równem w listopadzie 1929 r.³⁶ i zgromadziły liczną publiczność. Ich kierownikiem był por. H. Niemiec (45 pp.) Przystąpiły do nich reprezentacje powiatów: kostopolskiego, rówieńskiego, zdołbunowskiego oraz miasta Równe. W klasyfikacji drużynowej zwyciężyła reprezentacja powiatu zdołbunowskiego, wyprzedzając zespoły z Równem (miasto) i powiatów: kostopolskiego i rówieńskiego. W zawodach kobiecych wystartowało 10 strzelczyń. Najlepszą w rywalizacji okazała się Hermaszewska przed Dąbrowską (obydwie powiat kostopolski), Jadwigą Romanówną i Marią Romanówną (obydwie z powiatu zdołbunowskiego). Kolejne zawody (z broni wojskowej i broni małokalibrowej) z udziałem reprezentacji PW powiatów: kostopolskiego, rówieńskiego i zdołbunowskiego, zostały przeprowadzone 5 października 1930 r.³⁷ Reprezentowana była młodzież szkolna PW oraz organizacje: przysposobienia wojskowego pozaszkolnego, PWK, rezerwistów oraz harcerstwo.

³² *Ibidem.*

³³ „Ziemia Wołyńska” 1931, nr 48, s. 6.

³⁴ „Życie Krzemienieckie” 1937, nr 1–2, s. 21–22.

³⁵ „Wołyń” 1938, nr 14, s. 4, 7.

³⁶ „Ziemia Wołyńska” 1929, nr 46, s. 9.

³⁷ „Ziemia Wołyńska” 1930, nr 42, s. 4–5.

Powiatowa Komisja Porozumiewawcza Strzelecko-Łuczna w Łucku zorganizowała w dniach 16–17 czerwca 1933 r. zawody strzeleckie z broni małokalibrowej o mistrzostwo powiatu łuckiego³⁸. W zawodach wzięli udział reprezentanci 5 klubów (3 wojskowe, 1 policyjny, 1 straży więziennej). W konkurencji drużynowej zwyciężył zespół Policyjnego Klubu Sportowego (PKS) Łuck, II miejsce przypadło strzelcom Wojskowego Klubu Sportowego (WKS) II Łuck, III – „Temidzie” Łuck, a IV – WKS I Łuck. W rywalizacji indywidualnej najlepszy okazał się Władysław Marzec (ZS), wyprzedzając Franciszka Soberę (WKS) i Cezarego Kownackiego (WKS).

Zawody w strzelectwie organizowane były w innych miastach Wołynia, m.in. Związek Oficerów Rezerwy (ZOR) w Krzemieńcu zorganizował w 1933 r. zawody strzeleckie z broni małokalibrowej³⁹. Wzięło w nich udział 50 strzelców, rywalizujących w konkurencji kobiet i mężczyzn. Wśród kobiet I miejsce zajęła Żychałowa przed Zalewską i Boczkowską, natomiast wśród mężczyzn zwyciężył Bednarski, II miejsce zajął Lizowski, a III – Wyrożemski.

Zawody strzeleckie organizowano z okazji Świąta 3 maja. Podczas zawodów w Kostopolu (dla Hufców PW) w 1930 r. wśród kobiet wyróżniły się: I. Ferenzewiczówna, A. Hourt i H. Krajczewska, wśród mężczyzn: M. Burczyński, S. Dulewicz i J. Zarczyński⁴⁰.

Z inicjatywy ZS w 1935 r. rozegrano mistrzostwa powiatu krzemienieckiego w strzelectwie. W konkurencji kobiet zwyciężyła Olga Szubiakowska, wyprzedzając Halinę Buszową i Halinę Krajewską. Wśród mężczyzn najlepszy okazał się Jan Mołczok, II miejsce zajął Mojżesz Skakalski (obydwaj PPW), natomiast III – Bronisław Knasiński (PKS Krzemieniec)⁴¹. Warto zaznaczyć, że zmagania powiatowe były poprzedzone zawodami eliminacyjnymi w klubach i towarzystwach sportowych. Zawody o mistrzostwo powiatu krzemienieckiego w strzelectwie rozgrywano w latach następnych. W 1936 r. w imprezie uczestniczyły 42 osoby⁴². Zawody rozegrano w konkurencjach drużynowych i indywidualnych. W rywalizacji kobiet zwyciężyła Wieleżyńska oraz zespół ZS w składzie Wieleżyńska, Buszowa, Krajewska; we współzawodnictwie mężczyzn I miejsce zajął sierż. Czapiński i KOP Dederkały. Rozegrano konkurencje dziewcząt – I miejsce zajęła Hanna Słupczyńska – i chłopców, wśród których najlepszy okazał się Edward Kowalski. Dochód z zawodów strzeleckich przekazano na Fundusz Obrony Narodowej (110 zł 50 gr).

Organizowano imprezy sportowe propagujące sport strzelecki. Z inicjatywy PKWFiPW w Kostopolu w dniach 21–28 września 1930 r. przeprowadzono Tydzień Strzelecki⁴³. Rozegrano zawody strzeleckie w kategorii kobiet i mężczyzn. W rywalizacji pań zwyciężyła Halina Matusiewiczówna (45 pkt. na 50 możliwych), przed Fendziewiczówną (44 pkt.), Julią Kawęcką, Józefą Hermaszewską i Zofią Zgorzelską; w kategorii mężczyzn najlepszy okazał się kpt. H. Niemiec, wyprzedzając Antoniego Jankowskiego.

³⁸ „Wołyń” 1933, nr 28, s. 6; nr 30, s. 7.

³⁹ „Życie Krzemienieckie” 1933, nr 3, s. 143.

⁴⁰ „Ziemia Wołyńska” 1930, nr 19, s. 9.

⁴¹ „Życie Krzemienieckie” 1935, nr 11, s. 492.

⁴² „Życie Krzemienieckie” 1936, nr 11, s. 447.

⁴³ „Ziemia Wołyńska” 1930, nr 42, s. 6–7.

W połowie lat 30. jedną z najlepszych zawodniczek w strzelectwie w województwie wołyńskim była Irena Baranowska (PPW Łuck)⁴⁴. W okręgu lubelskim PPW funkcjonowało 15 sekcji strzeleckich i łuczniczych, które liczyły 713 sportowców. Odznakę Strzelecką uzyskało 725 osób (nie tylko sportowcy, ale także pozostali członkowie PPW), natomiast Odznakę Łuczniczą – 5.

W województwie wołyńskim organizowano lokalne zawody marszowe. Z okazji Święta 3 maja w 1930 r. odbyły się zawody dla Hufców PW w Kostopolu na dystansie 3 km (z karabinami)⁴⁵. Nagrodą w zawodach był Puchar Przechodni. W 1929 r. zwycięstwo odniósł zespół Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej (SMP) w Kostopolu, a w 1930 r. – koło Wołyńskiego Związku Młodzieży Wiejskiej (WZMW) w Hipolitówce. 21 lipca 1929 r. na 100 kilometrowej trasie Kowel–Polska Góra odbyły się doroczne zawody marszowe wojska i drużyn strzeleckich⁴⁶. Zwyciężyła drużyna 24 Pułku Piechoty z Łucka.

Wśród zespołów startujących w zawodach marszowych, jednym z wyróżniających się była drużyna ZS Janowa Dolina, która odniosła sukcesy m.in. w zawodach Marszu Sulejówek–Belweder. W zawodach przeprowadzonych w 1933 r. drużyna uplasowała się na III miejscu (na 53 drużyny)⁴⁷. Zespół uczestniczył także w X edycji marszu w 1935 r.⁴⁸, który składał się z 2 etapów: Sulejówek – Rembertów – 6 km, Rembertów – Belweder – 19 km. Do zawodów zgłosiły się 72 drużyny (ukończyły 64 drużyny). Zespół „Strzelca” z Janowej Doliny zajął I miejsce w kategorii „poborowych”. ZS Janowa Dolina brał udział w tej imprezie również w latach następnych. W zawodach marszowych, przeprowadzonych w 1937 r. zespół „Strzelca” zajął I miejsce w kategorii „poborowych” oraz uzyskał najlepszy wynik zawodów⁴⁹.

Wołynianie dobrze zaprezentowali się podczas Marszu Szlakiem Kadrowki w 1938 r.⁵⁰ Patrol ZS Janowa Dolina zajął I miejsce w kategorii PW przedpoborowych. Drużyna Związku Rezerwistów w tej kategorii uplasowała się na IV miejscu, natomiast ZS z Dubna zajęła VI miejsce. W kategorii patroli wojskowych V miejsce zajął 19 Pułk Ułanów Wołyńskich; jednostka stacjonowała w Ostrogu n/Horyniem.

Najważniejszymi zawodami marszowymi, rozgrywanymi na Wołyniu, organizowanymi w latach 1929–1939 był Marsz na Polską Górę. Odbywał się on „pod protektoratem” Wołyńskiego Okręgu Związku Legionistów i był organizowany przez Zarząd i Komendę Związku Strzeleckiego Podokręgu Wołyń. Zawody były:

[...] marszem o charakterze patrolowym typu wojskowo-sportowego ze strzelaniem; sprawdzianem sprawności marszowej uczestniczących patroli; marszem eliminacyjnym do Marszu Szlakiem Kadrowki; marszem o charakterze propagandowym,

⁴⁴ T. Drozdek-Małolepsza, E. Małolepszy, *Rozwój wychowania fizycznego i sportu w działalności Pocztoowego Przynależenia Wojskowego w latach 1933–1939 (zarys problematyki)*, [w:] *Wojskowość, bezpieczeństwo, wychowanie. Księga Jubileuszowa Profesora Lecha Wyszczelskiego w 70. rocznicę Urodzin*, red. M. Wiśniewska, t. 2, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny. Katedra Historii i Teorii Wychowania, Siedlce 2012, s. 14–15.

⁴⁵ „Ziemia Wołyńska” 1930, nr 19, s. 9.

⁴⁶ „Ziemia Wołyńska” 1929, nr 31, s. 8.

⁴⁷ „Wołyń” 1933, nr 26, s. 4.

⁴⁸ „Raz Dwa Trzy” 1935, nr 13, s. 13.

⁴⁹ „Raz Dwa Trzy” 1937, nr 20, s. 11.

⁵⁰ „Wołyń” 1938, nr 33, s. 1.

mającym na celu umożliwienie zawodnikom zwiedzanie miejsc w czasie walk Legionów Polskich⁵¹.

Oddziały Związku Strzeleckiego Podokręgu Wołyń brały udział w Marszu corocznie⁵². W 1934 r. rozegrano zawody w formule dwudniowej. Począwszy od 1935 do 1939 r. zawody były przeprowadzane w ciągu jednego dnia. Należy zwrócić uwagę, że brała w nich udział duża liczba drużyn, m.in. w 1936 r. w zawodach sklasyfikowano 62 zespoły. W zawodach oprócz wojska, Korpusu Ochrony Pogranicza i Policji Państwowej, brały udział następujące stowarzyszenia: ZS, Związek Rezerwistów, KPW, OSP i inne. W organizację zaangażowani byli głównie działacze Związku Strzeleckiego Podokręgu Wołyń. Warto jednak wskazać udział osób związanych z administracją państwową (osoby pełniące funkcję wojewody wołyńskiego) i PUWFiPW oraz przedstawicieli DOK nr II w Lublinie, a także wojskowych – dowódców jednostek z obszaru województwa wołyńskiego. W rywalizacji jednostek wojskowych, Policji Państwowej czy KOP nie można wyróżnić drużyny, która w latach 1929–1939 byłaby najsilniejszą, natomiast w zmaganiach zespołów w innych kategoriach, najmocniejszymi były patrole ZS Dubno i ZS Janowa Dolina⁵³. Zawody były czynnikiem kształtującym i promującym tężyznę fizyczną, służyły celom realizacji przysposobienia wojskowego. Były także czynnikiem kształtującym aspekty patriotyczne, upamiętniające walki Legionów Polskich w 1916 r. pod Kostiuchówką i Polską Górą.

Podsumowanie

W okresie międzywojennym realizowano działalność na polu przysposobienia wojskowego w województwie wołyńskim. Ważnym czynnikiem, który miał wpływ na tę sferę była obecność jednostek wojskowych, w tym formacji KOP. Kolejnym sprzyjającym czynnikiem było funkcjonowanie w województwie wołyńskim struktur administracyjnych PUWFiPW, Wojewódzkiego KWFiPW oraz Miejskich, Powiatowych i Gminnych KWFiPW. Z inicjatywy Komitetu Wojewódzkiego oraz komitetów – miejskich, powiatowych i gminnych, nastąpił rozwój: infrastruktury, w tym tej dla potrzeb przysposobienia wojskowego oraz kształcenia kadr odpowiedzialnych za aktywność fizyczną, m.in. przysposobienie wojskowe. Organizowano imprezy w programie których znajdowały się elementy przysposobienia wojskowego, m.in. Święta WF i PW na poziomie wojewódzkim, miejskim, powiatowym i gminnym. Dzięki działalności struktur administracyjnych PUWFiPW, w województwie wołyńskim nastąpił rozwój aktywności fizycznej, z uwzględnieniem przysposobienia wojskowego nie tylko w środowisku miejskim, ale – co istotne – także w środowisku wiejskim, który zamieszkiwała w przeważającej większości ludność Wołynia.

⁵¹ Державний архів Волинської області, фонд 129, опис 1, справа 4, s. 2.

⁵² Державний архів Волинської області, фонд 129, опис 1, справа 32, s. 130.

⁵³ Zob. T. Drodzek-Małolepsza, E. Małolepszy, D. Bakota, *Marsz na Polską Górę jako przykład zawodów wojskowo-sportowych na Wołyniu (1934–1939)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna” 2018, nr 1, s. 11–22, <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2018.17.01>.

Do rozwoju przysposobienia wojskowego przyczyniły się organizacje oraz towarzystwa młodzieżowe i społeczne, m.in. Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, TG „Sokół”, ZHP, Związek Rezerwistów, ZS, LOPP, KPW, Poczto-
towe Przysposobienie Wojskowe, OSP oraz Policyjne i Wojskowe Kluby Sportowe. W ramach działań w obrębie przysposobienia wojskowego organizowano formy współzawodnictwa, w tym łucznictwo, strzelectwo oraz zawody marszowe. Aktywność na polu przysposobienia wojskowego wykazywali nie tylko mężczyźni, lecz również kobiety.

Bibliografia

- Archiwum Państwowe w Kielcach, Starostwo Powiatowe Kieleckie.
Archiwum Państwowe w Krakowie, Urząd Wojewódzki Krakowski.
Archiwum Państwowe w Lublinie, Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Hrubieszowie.
Drozdek-Małolepsza T., Małolepszy E., Bakota D, *Marsz na Polską Górę jako przykład zawodów wojskowo-sportowych na Wołyniu (1934–1939)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2018, nr 1, <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2018.17.01>.
Drozdek-Małolepsza T., Małolepszy E., *Rozwój wychowania fizycznego i sportu w działalności Pocztoowego Przysposobienia Wojskowego w latach 1933–1939 (zarys problematyki)*, [w:] *Wojskowość, bezpieczeństwo, wychowanie. Księga Jubileuszowa Profesora Lecha Wyszczelskiego w 70. rocznicę Urodzin*, t. 2, red. M. Wiśniewska, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny. Katedra Historii i Teorii Wychowania, Siedlce 2012.
Małolepszy E., Drozdek-Małolepsza T., Bakota B., *Zarys działalności administracyjnych struktur Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w województwie wołyńskim (1927–1939)*, [w:] *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce i w Europie (w okresie XIX–XX wieku)*, red. E. Małolepszy, J. Kosiewicz, N. Organista, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, Częstochowa 2018, <http://dx.doi.org/10.16926/zndkftpe2018.06>.
Małolepszy E., Drozdek-Małolepsza T., *Sport in the county of Kremenets in the light of “Życie Krzemienieckie” magazine (1932–1939)*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2019, t. 2, nr 3, <http://dx.doi.org/10.16926/sit.2019.02.22>.
Małolepszy E., *Działalność Powiatowego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Wieluniu w latach 1927–1939 w zakresie propagowania i popularyzacji kultury fizycznej na wsi*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2001, z. IV.
Polska 1918–1988, red. L. Gradowski, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 1989.
„Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”” 1927, nr 21.
„Raz Dwa Trzy” 1935, nr 13; 1937, nr 20.
Szymański L., *Kultura fizyczna w polityce II Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo AWF, Wrocław 1995.
Wojtyca J., *Przysposobienie wojskowe w odrodzonej Polsce do roku 1926*, Wyd. Naukowe AP, Kraków 2001.

„Wołyń” 1933, nr 21, 26, 28, 30, 32; 1938, nr 14, 33.

„Ziemia Wołyńska” 1929, nr 10, 31, 46; 1930, nr 19, 26, 42; 1931, nr 20, 21, 48; 1932, nr 41.

„Życie Kostopolskie” 1939, nr 8.

„Życie Krzemienieckie” 1933, nr 3; 1935, nr 11; 1936, nr 7, 11; 1937, nr 1–2.

„Życie Wołynia” 1924, nr 2, 6, 7.

Державний архів Волинської області, Волинське воєводське управління м. Луцьк Волинського воєводства.

Przysposobienie wojskowe w województwie wołyńskim w latach 1921–1939

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie przysposobienia wojskowego w województwie wołyńskim w latach 1921–1939. Województwo wołyńskie leżało w środkowo-wschodniej części II Rzeczypospolitej, a jego wschodnia granica stanowiła granicę państwa. Teren województwa zamieszkiwała, m.in. ludność narodowości polskiej, ukraińskiej, żydowskiej, niemieckiej oraz czeskiej. Przysposobienie wojskowe wśród mieszkańców Wołynia popularyzowały jednostki wojskowe stacjonujące na tym obszarze. W okresie międzywojennym rozbudowano infrastrukturę, a także wzmożono kształcenia kadr dla potrzeb przysposobienia wojskowego. Ogromną rolę w tym zakresie odegrały: Wojewódzki oraz Miejskie, Powiatowe i Gminne Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w województwie wołyńskim. Przysposobienie wojskowe realizowane było przez organizacje oraz towarzystwa młodzieżowe i społeczne. W jego ramach organizowano formy współzawodnictwa, w tym m.in. łucznictwo, strzelectwo oraz zawody marszowe. W dwudziestoleciu międzywojennym nastąpił rozwój przysposobienia wojskowego wśród ludności miejskiej i wiejskiej województwa wołyńskiego.

Słowa kluczowe: województwo wołyńskie, okres międzywojenny, przysposobienie wojskowe, strzelectwo, zawody marszowe

Military Training in Wołyń voivodeship in the Period 1921–1939 Abstract

The goal of the paper is to discuss military training in the Wołyń voivodeship in the years 1921–1939. The Wołyń voivodeship was located in the central-eastern part of the Second Polish Republic. The voivodeship's eastern border was also the country's border. People of Polish, Ukrainian, Jewish, German and Czech nationalities lived here. Military training among the inhabitants of Wołyń was popularised by military units stationed in the area. In the interwar period, the infrastructure expanded, and military training of personnel was intensified. The provincial, county and municipal Physical Education and Military Training Committees in the Wołyń voivodeship played a huge role in this respect. Military training was carried out by various organisations, as well as youth and social associations. Various competitions were organized, including ones for archery, shooting and marching. In the 20-year interwar period, military training developed among the urban and rural populations in the voivodeship.

Key words: Wołyń voivodeship, interwar period, military training, shooting, marching competitions

Die Wehrkunde in der Woiwodschaft Wołyń in den Jahren 1921–1939

Zusammenfassung

Das Ziel des Artikels ist die Darstellung der Wehrkunde in der Woiwodschaft Wołyń in den Jahren 1921–1939. Die Woiwodschaft Wołyń lag im nördlich – östlichen Teil der II. Republik Polen, ihre östliche Grenze war die Staatsgrenze. Das Gebiet der Woiwodschaft wurde von den Bürgern polnischen, ukrainische, jüdischen, deutschen und tschechischen Nationalität bewohnt. Die Wehrkunde wurde unter den Einwohnern von Wołyń durch die auf diesem Gebiet stationierten Militäreinheiten verbreitet. In der Zwischenkriegszeit wurde die Infrastruktur ausgebaut, es wurde auch die Ausbildung des Personals zum Zwecke der Wehrkunde intensiviert. Eine schwerwiegende Rolle dabei spielten: die Stadt-, Kreis-, und Gemeindegremien für Leibeserziehung und Wehrkunde in der Woiwodschaft Wołyń. Die Wehrkunde wurde durch die Organisationen und Jugend- und Sozialverbände umgesetzt. In deren Rahmen organisierte man Formen des Wettbewerbs, darin u.a. Bogenschießen, Sportschießen und Marschwettbewerbe. In der Zwischenkriegszeit erfolgte die Entwicklung der Wehrkunde unter der Bevölkerung in der Stadt und auf dem Lande der Woiwodschaft Wołyń.

Schlüsselwörter: Woiwodschaft Wołyń, Zwischenkriegszeit, Wehrkunde, Sportschießen, Marschwettbewerbe

Военная подготовка в Волынском воеводстве в 1921–1939 годах

Резюме

В статье представлена история развития военной подготовки в Волынском воеводстве в 1921–1939 гг. Волынское воеводство находилось в центрально-восточной части Второй Речи Посполитой, а его восточная граница являлась государственной границей. В воеводстве проживало, в частности, население польской, украинской, еврейской, немецкой и чешской национальностей. Военную подготовку среди жителей Волыни популяризировали дислоцированные в этом районе воинские части. В межвоенный период была расширена инфраструктура, а также усилена подготовка кадров для нужд военной подготовки. Огромную роль в этом отношении сыграли воеводский, городские, поветовые и гминные комитеты физического воспитания и военной подготовки Волынского воеводства. Военную подготовку проводили молодежные и общественные организации. В ее рамках организовывались различные соревнования, напр., по стрельбе из лука, по стрельбе из боевого стрелкового оружия, соревнования по строевой подготовке. Военная подготовка развивалась как среди городского, так и сельского населения Волынского воеводства.

Ключевые слова: Волынское воеводство, межвоенный период, военная подготовка, стрельба, соревнования по строевой подготовке